

Magyarország a barokk korban

(XVII. század eleje – XVIII. század vége)

Külföldön

- Név eredete: (portugál) barocco – formátlan gyöngy
- Ellenreformáció: Az egyház válasza a reformáció terjedésére – inkvizíció
- Jellemzi: monumentalitás, túldíszítettség, csigavonalak
- Előfutára: manierizmus
- Első épülete: Il Gesu templom, Róma
- Caravaggio, Velasquez, Bemini, van Dyck, Rembrandt, Rubens

Irodalmi barokk

- **Stílus**
 - Könnyedség
 - Erős érzelmi tartalom
 - Erőtéljes népiesség
- **Szerkezet**
 - Körmondat
 - Rokonértelmű szavak
 - Szóhalmozás
- **Műfajok**
 - Barokk eposz
 - Műeposz
 - Naiv eposz
 - Prédikáció
- **Alkotói**
 - Zrínyi Miklós
 - Pázmány Péter
 - Mikes Kelemen

Zrínyi Miklós

(1620 máj. 3 – 1664 nov. 18)

Élete

- 1620. május 3-án született Csáktornyan
- Szülei korán meghaltak, ezért Zrínyi sorsát kijelölt gyám vette kézbe
- Zrínyi Nagyszombaton tanult, ezért nevelésében Pázmány Péter is részt vett
- 1648-ban horvát bán lesz
- Részt vett a politikai közéletben
- Riválisnak tekintette a törököket
- 1664 elején felégette a törökök utánpótlását biztosító eszéki hidat
- 1664. november 18-án végzetes vadászbalesetben hal meg

Kisebb alkotásai

- **Vitéz hadnagy**
 - 175 kisebb elmélkedés + 8 értekezés
 - A magyar vitézség, dicsőség helyreállítása
- **Tábori kis tracta**
 - Katonai köznyelv
 - A hadsereg szervezése és ellátása
- **Mátyás király életéről való elmélkedés**
 - A nemzeti típusú uralkodó
- **A török áfium ellen való orvosság**
 - Műfaja: röpirat
 - Törökök ellen erős nemzeti hadsereg kell, magyar vezetővel

Zrínyi Miklós – Szigeti veszedelem

(1645 – 1651, Bécs)

Adriai tengernek syrenaya

- Verses gyűjtemény
- **3. vers a gyűjteményben: Szigeti veszedelem**
- A gyűjtemény az eposzon kívül több kisebb költeményt is tartalmaz

Szigeti veszedelem

- **Műfaja: barokk eposz** (műeposz)
 - Realisztikus események, de vallásos szférába emelve
 - Nyelvi gazdagság
 - Körmondatok, hasonlatok (részletezés)
 - Ellentétek és párhuzamok
 - A cselekmény a kereszténység megóvása érdekét képviseli
- **Számmissztika: 15 ének, 1566 strófa** (utalás a csata évszámára)
- **Témája:**
 - 1566 szeptember: **Szigetvár ostroma**
 - **Főhős: Zrínyi dédnagyapja** (akit szintén Zrínyi Miklósnak hívtak)
 - Athleta Christi (Krisztus katonája): példamutató keresztény férfi, aki megmenti a magyarságot (a nemzet segítségével) a törököktől
 - Önfeláldozás – példamutatás a magyaroknak
- **Elemzés:**
 - Események helyszínei: ég, föld, föld alatt
 - A mű hősei: a szigetváriak, akik passzív kisebbségben voltak a törökökkel szemben
 - **Kompozíció:**
 - 1. ének vége – 2. ének eleje: **enumeráció** (Nincsen **in medias res** vagy előkészítés)
 - 2. ének: **propozíció** (témamegjelölés)
 - 3-6. ének: **invokáció** (segítségkérés Szűz Máriától)
 - 5. ének: Zrínyi beszéde a vitézekhez – helytállóságról és dicsőségről beszél
 - 7. ének: Szulimán (török hadvezér) megérkezik
 - 9-13. ének: változatosság, tömörítés – **fordulópont**
 - 14-15. ének: mitológiai apparátus, fikció
 - Evilági és túlvilági események
 - A védő kitörnek a várból – túlerő – meghalnak
 - Angyalok serege viszi őket az égbe, Szulimán is meghal

Pázmány Péter

(1570, Nagyvárad – 1637, Pozsony)

Élete

- 1570-ben Nagyváradon született
- Belépett a jezsuita rendbe – magyar ellenreformáció vezéralakja
- 1616-ban esztergomi érsek lett
- 1629-ben bíboros lett
- 1635-ben megalapította a Nagyszombati Egyetemet
- 1637-ben Pozsonyban halt meg

Irodalmi élete

- Magyar irodalmi barokk jelentős szerzője
- Zrínyi Miklós tanítója
- Vitairatok, Prédikációk
- Legjelentősebb alkotása: **Prédikációk**
 - 100 magyar nyelven írt prédikáció
 - 1636-ban Pozsonyban jelenik meg
 - Barokk világkép rendszere
 - Körmondatok
 - Érvek, ellenérvek

Mikes Kelemen

(1690, Zágon – 1761, Rodostó)

Élete

- 1690-ben Zágonban (Erdély) született
- Kolozsvári jezsuita kollégiumban tanult
- 1707-ben II. Rákóczi Ferenc szolgálatába állt
- A szabadságharc bukása után követte a fejedelmet
 - Lengyelországi száműzetésbe
 - Franciaországi száműzetésbe
 - Törökországi száműzetésbe (Rodostó)
- 1759-től már levelezhetett a magyar rokonsággal (ezért hagyta abba a Törökországi leveleket)
- 1761-ben Rodostóban halt meg

Törökországi levelek

- 1717 és 1758 között
- Missilis levelek
 - Fiktív levél
 - 207 el nem küldött levelet tartalmaz
 - Címzett: kitalált személy
 - P. E. grófnő (Konstantinápoly)
 - Megszólítás: édes néném
- 1759-ben végleg befejezi a fiktív levelek írását